

Ομιλία του Πρέδρου Εφετών ΔΔ και Προϊσταμένου του Τριμελούς Συμβουλίου Διεύθυνσης του Διοικητικού Εφετείου Θεσσαλονίκης κ. Ηλία Κοντοζαμάνη στην εκδήλωση προς τιμή των 40 ετών λειτουργίας της Ένωσης Διοικητικών Δικαστών

Κάποιο φθινοπωρινό πρωινό του Οκτωβρίου – Οκτώβριος ήταν; – του 1981, μαζί με το Θόδωρο, τη Βάσω, το Θανάση, τη Μαρία, την Αννίτα και τη Λαμπρινή, παρεδράκια τότε, ήλθαμε σε επαφή με την Ένωση Διοικητικών Δικαστών, που τότε έκανε τα πρώτα της βήματα. Εκεί, στη Σοφοκλέους, στο σκοτεινό εκείνο κτίριο που δεν τό ‘πιανε ο ήλιος ολημερίς, σε μια έκτακτη γενική συνέλευση –ούτε που θυμάμαι τα θέματα που θα συζητούνταν– καταλάβαμε ότι μέσα σ’ αυτό το χώρο το δικαστικό δεν είμασταν μόνοι μας για ν’ αντιμετωπίσουμε τα προβλήματά μας, κι’ από μονάδα γίναμε ομάδα. Στριμωγμένοι στο σχετικά μικρό σκοτεινό ακροατήριο του Διοικητικού Πρωτοδικείου, ακούγαμε με περίσκεψη τους πιο παλιούς συναδέλφους να μιλούν για τα ζητήματα που απασχολούσαν τον κλάδο και είχαν αντίκτυπο σε όλους μας. Κάπως έτσι βρεθήκαμε σε μια αγκαλιά, γιατί αυτό ήταν η Ένωση Διοικητικών Δικαστών, μια αγκαλιά.

Ο κλάδος είχε πια διευρυνθεί. Πριν από 4 χρόνια, με το ν. 702/1977, είχε επεκταθεί η αρμοδιότητα και στις κοινωνικοασφαλιστικές και κάποιες ακυρωτικές διαφορές και από φορολογικά γίναμε διοικητικά δικαστήρια. Ιδρύθηκαν νέα δικαστήρια, αυξήθηκαν οι θέσεις των δικαστών για να αντιμετωπισθεί η επέκταση της αρμοδιότητας των διοικητικών δικαστηρίων. Αυτά, βέβαια, δεν έγιναν χωρίς αγώνες και μάλιστα πολυμέτwpους, στους οποίους πρωτοστάτησε τότε η Ένωση Διοικητικών Δικαστών, για να βρούν τα διοικητικά δικαστήρια και οι διοικητικοί δικαστές τη θέση που τους αξίζει στο δικαστικό σύστημα. Δεν είχαν περάσει, άλλωστε, και πολλά χρόνια από την πρόσκληση που απηύθυναν οι συνάδελφοι, που πρωτοστάτησαν για την ίδρυση της Ένωσης Δ.Δ., Σ. Λεκέας, Ι. Παναγιωτόπουλος, Ν. Βαβούρης, Γ. Σγουρόγλου και Δ. Καραμέτος, στους λοιπούς συναδέλφους να προσέλθουν, την 16η Νοεμβρίου 1976, στην αίθουσα συνεδριάσεων του Φορολογικού

Πρωτοδικείου Αθηνών για συζήτηση και έγκριση του καταστατικού της Ένωσης.

Έτσι, η διοικητική δικαιοσύνη κατέβηκε από το βάθρο της στο Συμβούλιο της Επικρατείας και πλησίασε το λαό στις επαρχίες, που μπορούσε πια να προσφύγει κατά των αυθαιρεσιών της Διοίκησης στα δικαστήρια της περιφέρειας του νομού του και ελπίζω αυτό να μην αλλάξει.

Ακολούθησε ένας άλλος αγώνας για την αξιοπρεπή στέγαση των διοικητικών δικαστηρίων, για να μη συγχρωτίζονται δικαστές, δικηγόροι και διάδικοι στα ρυπαρά και ενίοτε καταρρέοντα διαμερίσματα πολυκατοικιών. Είναι γεγονός, ότι στο ζήτημα αυτό η Πολιτεία στάθηκε αργός και με την ίδρυση της “ΘΕΜΙΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.” μερίμνησε για τη στέγαση των διοικητικών δικαστηρίων της Αθήνας στα υπερσύγχρονα κτίρια της Ριανκούρ, της Θεσσαλονίκης, στο πανέμορφο νεοβυζαντινό κτίριο της οδού Φράγκων, αλλά και πολλών άλλων επαρχιακών δικαστηρίων.

Ο Ελευθέριος Βενιζέλος στην ομιλία του κατά την πρώτη συνεδρίαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, την 17^η Μαΐου 1929, είπε, μεταξύ άλλων «Εάν κατορθώσωμεν δια του ΣΤΕ να εμπνεύσωμεν και εις τον τελευταίον πολίτην που κατοικεί εις τα απώτατα του κράτους, ότι υπάρχουν δικασταί εις τας Αθήνας που προστατεύουν κάθε πολίτην αδικούμενον από οποιοδήποτε διοικητικό όργανο και από την Κυβέρνησιν αυτήν, χωρίς να έχει ανάγκην ο πολίτης να προσφεύγη εις πλάγια μέσα και εις την υποστήριξιν των ισχυρών της ημέρας δια να εύρη το δίκαιόν του, βεβαιωθείτε ότι εγκαινιάζομεν έναν σταθμόν ιστορικών, τον ιστορικότερον ίσως σταθμόν της ζωής μας από αιώνας».

Σήμερα, χάρις στους αγώνες όλων που αποτελούν την Ένωση Διοικητικών Δικαστών, μπορούμε να πούμε μετά λόγου γνώσεως, ότι υπάρχουν δικαστές σε όλη την Ελλάδα που είναι κοντά στον πολίτη, για να τον προστατεύσουν από τις αυθαιρεσίες της Διοίκησης.

Η Ένωση Διοικητικών Δικαστών ενδιαφέρεται και για τη διαρκή επιμόρφωση των δικαστών. Και τούτο, γιατί ο δικαστής στη σύγχρονη εποχή

δεν μπορεί να είναι ο δικαστής που γνώριζε μόνο τους νόμους και τη νομολογία, αλλά πρέπει να είναι μια πολύπλευρη προσωπικότητα μέσα στο κοινωνικό γίγνεσθαι, το οποίο συχνά μεταβάλλεται, δημιουργώντας νέα κοινωνικά φαινόμενα, αλλοδαποί, πρόσφυγες, μετανάστες, μη αποδοχή της διαφορετικότητας ή επιτείνοντας την έξαρση των ήδη υπαρχόντων, οικονομική εξαθλίωση, φορολογικό, ασφαλιστικό με δυσμενείς επιπτώσεις για τους πολίτες.

Δεν είναι, λοιπόν, δυνατόν ο σύγχρονος δικαστής του 21^{ου} αιώνα, σε μια εποχή ιδιαίτερας μεταβατικής, σε μια εποχή ναι μεν ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, αλλά και έντονης αμφισβήτησης αξιών και παλαιών προτύπων, να μένει κλεισμένος στο γραφείο του και να παρακολουθεί ως θεατής να περνούν από μπροστά του τα φαινόμενα αυτά σαν σε κινηματογραφική ταινία.

Πρέπει να βρίσκεται μέσα στην κοινωνία, να ακούει τον παλμό της, να ενσωματώνει υπάρχουσες αγωνίες, να αφουγκράζεται, να παρατηρεί, να στοχάζεται και γενικά να έχει τα εφόδια εκείνα, ώστε να εφαρμόσει το νόμο, σύμφωνα με το δέον γενέσθαι στις συγκεκριμένες περιπτώσεις.

Η Ένωση Διοικητικών Δικαστών το αντιλήφθηκε αυτό από νωρίς. Οργάνωσε και οργανώνει κατά καιρούς μεγάλα συνέδρια, σεμινάρια, ημερίδες, αλλά και διεθνή συνέδρια, σε συνεργασία ενίοτε με επιστημονικούς φορείς του εσωτερικού και του εξωτερικού και πραγματοποιεί αποστολές διοικητικών δικαστών στο εξωτερικό για παρακολούθηση συνεδρίων, για να φέρει τους συναδέλφους μας, κυρίως τους νέους, μπροστά στην ετερότητα. Να γνωρίσουν δηλαδή το δίκαιο του άλλου, να ανταλλάξουν γνώμες, να θέσουν προβληματισμούς, να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές, να μεταφέρουν τις εμπειρίες τους και με τις αποφάσεις τους να ευαισθητοποιήσουν τη Διοίκηση, όσο είναι αυτό δυνατόν, ώστε να αποκτήσει την αξιοπιστία της στους πολίτες.

Τα πορίσματα των συνεδρίων, όμως, δεν είναι μόνο επιμορφωτικά για τους δικαστές, αλλά πρέπει να αποκτήσουν και μια δυναμική, να

αποτελέσουν μια βάση για συζήτηση στις νομοπαρασκευαστικές επιτροπές που ασχολούνται με συναφή θέματα.

Και τούτο, γιατί οι νομοπαρασκευαστικές επιτροπές συνήθως ενσωματώνουν στους νεώτερους νόμους τη νομολογία του ΣτΕ και των διοικητικών δικαστηρίων, αλλά αυτό δεν αρκεί, γιατί τα δικαστήρια επισημαίνουν τα κακώς κείμενα του ισχύοντος συστήματος, π.χ. φορολογικού, ασφαλιστικού κ.λ.π. και σπάνια δίνουν κατευθύνσεις στη διοίκηση για την ψήφιση δικαιότερων νόμων.

Η Ένωση Διοικητικών Δικαστών και γενικότερα οι δικαστικές ενώσεις, όταν μερικές φορές παίρνουν θέση για διάφορα ζητήματα που απασχολούν την επικαιρότητα, κοινωνικά, οικονομικά, μεταναστευτικά, δεν επεμβαίνουν στην κυβερνητική πολιτική, όπως κατά καιρούς έχουν κατηγορηθεί, αλλά θίγουν ορισμένες αντισυνταγματικότητες ή λανθασμένες επιλογές, οι οποίες θα ακυρωθούν αργότερα από τα δικαστήρια. Δεν είμαι της άποψης ότι οι δικαστές μιλούν μόνο με τις αποφάσεις τους, γιατί αυτές μπορεί να μην εκτελεστούν από τη Διοίκηση και να καταστούν κενό γράμμα. Και τότε το άλας της γης, που θεωρείται η δικαιοσύνη, θα παραμείνει στις αλυκές.

Φυσικά, όλοι γνωρίζουμε πως η Διοίκηση χρησιμοποιεί τρεις τρόπους για να μην εφαρμόσει τις δικαστικές αποφάσεις. Πρώτον, να αφήσει ανεκτέλεστη την απόφαση στα συρτάρια της, ώστε με την πάροδο του χρόνου να καταστεί η εκτέλεσή της ανεδαφική και αδιάφορη για τον πολίτη. Δεύτερον, να εκδώσει μια ίδια πράξη με την ακυρωθείσα με διαφορετική αιτιολογία κι' αυτό να επαναλαμβάνεται σαν την περίπτωση του ωραίου λοχαγού. Και τρίτον, να ψηφίσει ένα νόμο αντίθετο με τα οριζόμενα στη δικαστική απόφαση, ώστε να την περιγράψει, όπως λέγεται τώρα με την απόφαση του ΣτΕ, που ορίζει τον τύπο υποβολής του «πόθεν έσχες» των δικαστών και όχι όπως εσφαλμένως υπολαμβάνεται την άρνηση των δικαστών να υποβάλουν δήλωση πόθεν έσχες.

Ελπίζω ν' ακουστούν οι φωνές μας και οι προβληματισμοί μας και η δικαστική εξουσία δυνατή και ανεξάρτητη να βαδίζει παράλληλα με τις άλλες δύο, σεβόμενη η μια τον συνταγματικό χώρο της άλλης, η εκτελεστική εξουσία

να διοικεί, η νομοθετική να νομοθετεί και η δικαστική να ελέγχει για να μη μπορεί κανείς να πει ότι «βλάπτουν και οι τρεις τους τη Συρία το ίδιο».

Η Ένωση Διοικητικών Δικαστών στάθηκε πάντα στο πλευρό των δικαστών, σύμμαχος, αρωγός και καταφύγιο σε όλα τα επίπεδα, από το πιο μικρό μέχρι το πιο μεγάλο, μ' ένα τρόπο πολύπλευρο και συγκινητικό. Δεν μπορώ να ξεχάσω, όταν δικάσαμε τις πρώτες ενστάσεις δημοτικών εκλογών, το ενδιαφέρον που έδειξε για μας τους νέους πρωτοδίκες στα ειδικά τμήματα του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών εφοδιάζοντάς μας πακέτα με τη νομολογία των πολιτικών δικαστηρίων, που μέχρι τότε δίκάζαν τις υποθέσεις αυτές, για να τις χρησιμοποιήσουμε ως υπόδειγμα, αλλά και κατά τις βραδυνές διασκέψεις και αναρτήσεις, όταν μαζί με τη Θεανώ και τη Μαρία ανεβοκατεβαίναμε τις σκάλες στη Σοφοκλέους που δεν φωτίζονταν, ήταν μαζί μας ο τότε Πρόεδρος της Ένωσης μαζί με τον Προϊστάμενο του πρωτοδικείου. Συνέχιζε δε να μας εφοδιάζει με σχέδια και υποδείγματα και στις μετέπειτα επεκτάσεις των αρμοδιοτήτων μας, αλλά και όταν κληθήκαμε με το ν. 1406/1983 να συντάσσουμε τις αποφάσεις μας στη δημοτική γλώσσα.

Μαζί και στους μεγάλους αγώνες για την εξέλιξη των διοικητικών δικαστών στο ΣΤΕ με την αναθεώρηση του Συντάγματος, αλλά και για την υλοποίηση της συνταγματικής επιταγής, που υπαγορεύει οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών να είναι ανάλογες του λειτουργήματός τους. Αυτή η φράση – διάταξη τέθηκε δια χειρός του αείμνηστου Αντωνίου Φλώρου στο Σύνταγμα του 1952.

Σήμερα, που μέγιστο πρόβλημα του κλάδου είναι το συνταξιοδοτικό, σήμερα που φτάσαμε να σκοτώνουμε τ' άλογα όταν γεράσουν, η Ένωση εντείνει τις προσπάθειές της για τη βελτίωσή του, προκειμένου να εξασφαλισθεί μια αξιοπρεπής σύνταξη στους δικαστικούς λειτουργούς μετά την αποχώρησή τους από την υπηρεσία. Γιατί και οι συντάξεις των δικαστικών λειτουργών πρέπει να είναι ανάλογες με το λειτούργημά τους, αφού περιλαμβάνονται κι' αυτές στις συνταγματικά κατοχυρωμένες αποδοχές, χωρίς να μπορούν να συγκριθούν με άλλους κλάδους. Και τούτο, γιατί σε

κανέναν άλλο κλάδο δεν υπάρχει η ίδια προετοιμασία, τα ίδια χρόνια αναμονής, οι ίδιες εξετάσεις, το ίδιο ωράριο, η ίδια ευθύνη, οι ίδιες εισφορές.

Η Ένωση στάθηκε στο πλευρό και της Εθνικής Σχολής Δικαστών, που ιδρύθηκε το 1995 με έδρα τη Θεσσαλονίκη, με σκοπό να διδάξει συμπεριφορές, να σμιλεύσει χαρακτήρες, να οπλίσει συνειδήσεις, να οικοδομήσει ήθος, να θωρακίσει παρρησία και να εμπλουτίσει γνώσεις, ώστε να καταστήσει τους νεοεισερχόμενους δικαστές όχι απλώς αδέκαστους και με άμεμπτο φρόνημα, προσηλωμένους στην ιδέα του δικαίου και τους κειμένους νόμους, αλλά προπαντός να διαθέτουν οξυδέρκεια στον ανθρώπινο πόνο, που προκαλείται από χίλιες αιτίες, ν' αντικρίζουν κατάματα και επίμονα τις μελαγχολικές και δραματικές πλευρές της ζωής και να μην τις ατενίζουν από μακριά και εκ του ασφαλούς.

Σε συνεργασία με την Εθνική Σχολή Δικαστών η Ένωση Διοικητικών Δικαστών μετέχει σε διεθνή και ευρωπαϊκά προγράμματα σε ημερίδες και συνέδρια περιβάλλοντας τους νέους δικαστές με αγάπη, γιατί αυτοί είναι το μέλλον της δικαιοσύνης και πρέπει να είναι έτοιμοι μπροστά στην έδρα που συγκεντρώνονται όλα τα τρομερά συναισθήματα, ο φόβος, ο πανικός, η ενοχή η τύψη, η θλίψη, το μίσος, η οργή, η απειλή, η προσδοκία, εκεί που συγκρούονται ως αντίπαλοι η αλήθεια με το ψέμα, το δίκαιο με το άδικο.

40 χρόνια Ένωση Διοικητικών Δικαστών, ένας διαρκής αγώνας που έγραψε ιστορία, όχι μόνο για την καλυτέρευση των συνθηκών απονομής της διοικητικής δικαιοσύνης και την αξιοπρεπή δικαστική ζωή, αλλά και για να γίνει ο λαός κοινωνός του παρατιθέμενου δείπνου δικαιοσύνης, ο οποίος έρχεται στα διοικητικά δικαστήρια και ζητάει το δίκαιο και το δίκιο του. Όπως είπε η Ιωάννα Καρυστιάνη στην ομιλία της στην ημερίδα “Δικαιοσύνη και λογοτεχνία”, που οργάνωσε η Εθνική Σχολή Δικαστών το 2015, “Όλη η ζωή στο αγνάντιο της Δικαιοσύνης. Θα ήταν ωραία η έννοια της Δικαιοσύνης να ήταν πανταχού παρούσα και όχι συνδεδεμένη αποκλειστικά με διαδικασίες τιμωρίας, αλλά ως τρόπος διοίκησης και τρόπος ζωής”. Δεν πρέπει λοιπόν να διαψεύσουμε τις ελπίδες του λαού. Τότε μόνο μπορούμε να είμαστε υπερήφανοι ότι κάναμε το καθήκον μας ως Έλληνες πολίτες και ως δικαστές.

Η Ένωση Διοικητικών Δικαστών σήμερα, που περνά ίσως την πιο δύσκολη περίοδο από την ίδρυσή της, στέκεται όρθια δίπλα μας και μας απλώνει το χέρι να μας βοηθήσει σε ό,τι έχουμε ανάγκη. Και εμείς έχουμε καθήκον και υποχρέωση να τη στηρίξουμε, ανεξαρτήτως προσώπων, για να δούμε τον κλάδο να μεγαλουργεί. Γιατί εμείς είμαστε η δύναμη και ο πλούτος της, η ομορφιά, ο καημός της, η ιστορία της.

Είμαι σίγουρος, ότι οι νέοι δικαστές που θα μας διαδεχθούν και θα αποτελέσουν το δυναμικό της Ένωσης, έτσι όπως τους βλέπω τόσα χρόνια στην Εθνική Σχολή Δικαστικών Λειτουργιών, με σπουδές στο εσωτερικό και το εξωτερικό, με εντυπωσιακές γνώσεις, πολύγλωσσους, με μεταπτυχιακά και διδακτορικά διπλώματα, παίρνοντας από εμάς τους παλαιότερους τη σκυτάλη, όχι μόνο θα συνεχίσουν το έργο μας, αλλά θα μπορούν ατενίζοντας το μέλλον με αισιοδοξία, να πουν σαν τους νεαρούς Σπαρτιάτες «Αμμες δε γ' εσόμεθα πολλώ κάρρονες».

Θέλω να τελειώσω με μια αφετηρία. Μια αφετηρία κοινή, απλή, παντοτινής ισχύος. Μας τη θυμίζει ο στίχος του Τάσου Λειβαδίτη: “Η πιο μεγάλη αρετή του ανθρώπου είναι νάχει καρδιά”.

Σας ευχαριστώ πολύ.